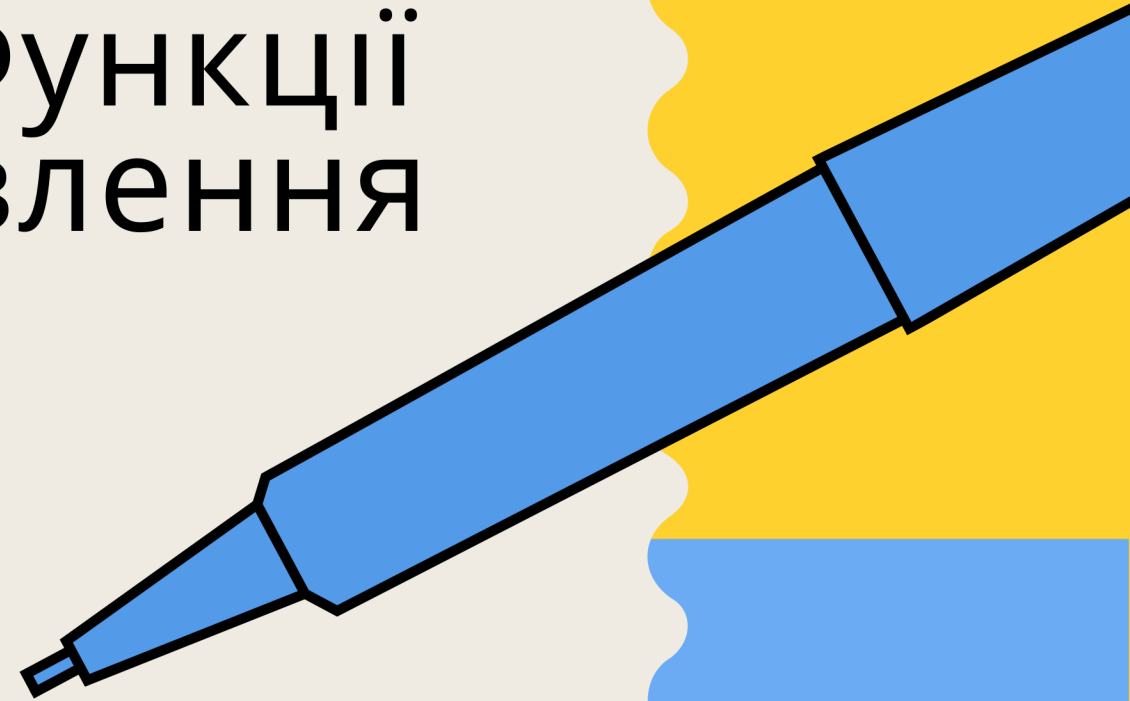
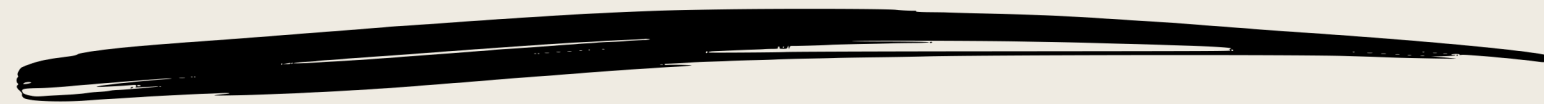

УМПС
Тема 1.

Вступ.
Державотворча роль мови. Функції
мови. Стилi, типи i форми мовлення

Предмет і завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Предметом курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема у професійній сфері.

Основні завдання курсу:

- розвиток мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців, формування
- комунікативних якостей культури професійного мовлення;
- набуття практичних навичок професійного усного й писемного
- спілкування, культури мовлення студентів як носіїв української мови;
- виховання поваги до української літературної мови, її культури,
- формування мовленнєвої компетентності;
- навчання теоретичних засад нормативності української мови;
- вироблення навичок правильного використання різних мовних засобів
- залежно від сфери і мети спілкування;
- складання ділових паперів та робота з текстами ділових паперів.

Нормативні документи про державний статус української мови

Державна мова - закріплена традицією або законодавством. Мова, вживання якої є обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, в сферах зв'язку та інформатики.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом. Отже, Конституцією України статус державної мови надано українській мові. Це повністю відповідає державотворчій ролі української нації, яка історично проживає на території України, складає абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі.

ЗАКОН УКРАЇНИ

25 КВІТНЯ 2019 року № 2704-VIII

Про забезпечення функціонування української мови як державної

Стаття 1. Статус української мови як єдиної державної мови в Україні

1. Єдиною державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова.
2. Статус української мови як єдиної державної мови зумовлений державотворчим самовизначенням української нації.
3. Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави.
4. Статус української мови як єдиної державної мови в Україні визначається виключно Конституцією України.
5. Порядок функціонування і застосування державної мови визначається виключно законом.
6. Навмисне спотворення української мови в офіційних документах і текстах, зокрема навмисне застосування її з порушенням вимог українського правопису і стандартів державної мови, а також створення перешкод та обмежень у застосуванні української мови тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.
7. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені цим Законом.
8. Українська мова як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його етнічного походження, а також є фактором єдності і національної безпеки України.

Стаття 3. Завдання Закону

- 1) захист державного статусу української мови;
- 2) утвердження української мови як мови міжетнічного спілкування в Україні;
- 3) забезпечення функціонування державної мови як інструмента об'єднання українського суспільства, засобу зміцнення державної єдності та територіальної цілісності України, її незалежної державності і національної безпеки;
- 4) забезпечення застосування української мови як державної на всій території України у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, а також у міжнародному спілкуванні, під час здійснення посадовими та службовими особами представницьких функцій;
- 5) забезпечення розвитку української мови для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті та забезпечення її подальшого функціонування як державотворчого чинника української нації;
- 6) поширення української мови у світі та сприяння в задоволенні мовних потреб закордонних українців і громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за межами України.

Стаття 7.

Обов'язок володіти державною мовою для набуття громадянства України

1. Особа, яка має намір набутися громадянство України, зобов'язана засвідчити відповідний рівень володіння державною мовою.

Особи, які мають визначні заслуги перед Україною, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які в установленому законодавством України порядку проходять військову службу у Збройних Силах України та нагороджені державною нагородою, і особи, прийняття яких до громадянства України становить державний інтерес для України, мають право на набуття громадянства України без засвідчення рівня володіння державною мовою. Такі особи зобов'язані опанувати державну мову на рівні, визначеному законодавством, упродовж одного року з дня набуття громадянства.

2. Вимоги до рівня володіння державною мовою, необхідного для набуття громадянства України, визначає Національна комісія зі стандартів державної мови.

3. Складання іспиту на рівень володіння державною мовою, необхідний для набуття громадянства України, здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Мова як генетичний код нації, засіб пізнання, мислення, спілкування, як показник рівня культури людини

“Мова - не тільки засіб спілкування, а й інструмент мислення та пізнання світу” (І.Ющук).

Мова є найбільшим, найціннішим надбанням як людського суспільства в цілому, так і кожної людини зокрема.

За допомогою мови люди спілкуються між собою, виражають свої думки, почуття, зберігають їх і передають нащадкам.

Мова тісно пов'язана з мисленням. Без мислення не може бути мови, а мислення неможливе поза мовою. Мова і думка виникли одночасно і невіддільні одна від одної протягом усієї історії людства. Однак мову і мислення не можна ототожнювати. Кожна окрема мова належить певному колективу, групі людей (нації, народності тощо), а мислення - явище загальнолюдське.

Мові властива і пізнавальна функція, яка нерозривно пов'язана з іншими.

Вищою формою пізнавальної діяльності людини є мислення.

У такій взаємодії функцій мова сприймається як явище суспільне. Немає і не може бути суспільства без народу, який є її творцем.

Мова є характерною ознакою сучасної нації. Коли мова перестає виконувати свою основну функцію - бути засобом спілкування і мислення, вона стає мертвою, не розвивається і не вдосконалюється.

Мова, обслуговуючи всі сфери суспільного життя, здатна виконувати ще одну функцію - естетичну. Найповніше вона виявляється в художній літературі, де слово є засобом художнього зображення навколишнього світу.

Крім мови, є ще інші засоби спілкування, але вони так чи інакше теж пов'язані з мовою і мисленням. Це жести, різні види сигналів, різні системи наукової символіки, різноманітні коди. Знаки, сигнали, символи можуть бути засобом спілкування, бо вони сприймають органами зору і слуху і передають інформацію, значення якої зрозуміле тільки тим, хто користується даними знаками.

Мова принципово відрізняється від інших допоміжних знакових систем. Тільки вона має загальнонародне поширення і може передавати будь-яку інформацію.

Функції мови

Спілкування

Мислення

Акумулятивна

Пізнавальна

Мислетворча

Комунікативна

Інформативна

Номінативна

Експресивна

Естетична

Стилі літературної української мови

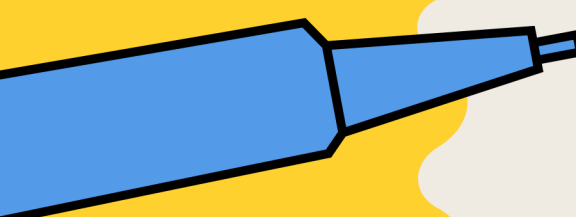
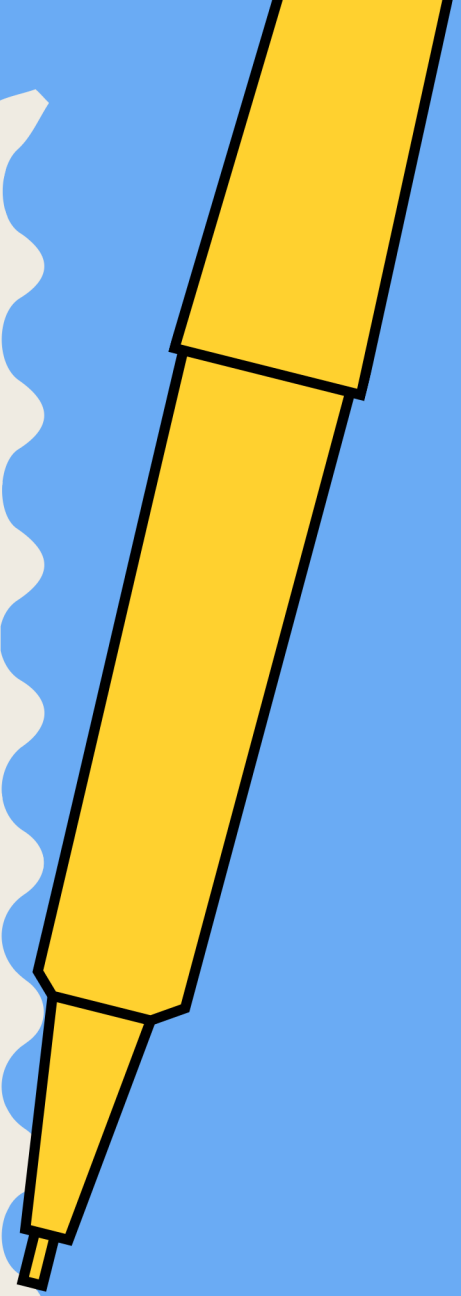
Стиль літературної мови - різновид мови, що характеризується відбором таких засобів із багатоманітних мовних ресурсів, які найкраще відповідають завданням спілкування між людьми в даних умовах. Це своєрідне мистецтво добору й ефективного використання системи мовних засобів з певною метою в конкретних умовах й обставинах.

Кожний стиль має:

- сферу поширення і вживання (коло мовців);
- функціональне призначення (регулювання стосунків, повідомлення, вплив, спілкування);
- характерні ознаки (форма та спосіб викладу);
- систему мовних засобів і стилістичних норм (лексику, фразеологію, граматичні форми, типи речень).

Стилi мовлення та сфера їх використання

Стилi мовлення	Сфера застосування
Розмовний	Побут, сімейні, дружні стосунки
Науковий	Наука, техніка, освіта
Офіційно-діловий	Офіційні відносини
Публіцистичний	Суспільне життя
Художній	Мистецтво слова (фольклор, художня література)
Релігійний (конфесійний)	Церква, релігія

Типи мовлення

Тип мови - спосіб викладу, що обирається автором і орієнтований (залежно від вмісту вислову і характеру текстової інформації) на одне із завдань: статично змалювати дійсність, описати її; динамічно відобразити дійсність, розповісти про неї; відобразити причинно-наслідкові зв'язки явищ дійсності.

РОЗПОВІДЬ - це повідомлення про якісь події, що розгортаються в часі. Загальна схема розповіді така: початок дії; розвиток подій; кінець події.

ОПИС - це висловлювання про певні ознаки, властивості предмета чи явища. В описі дається характеристика людей, предметів, явищ природи шляхом перелічення їх головних, суттєвих ознак. Найголовніше в описі - дати точне або яскраве уявлення про предмет мовлення.

РОЗДУМ (МІРКУВАННЯ) - це висловлювання про причини якостей, ознак, подій.

У роздумі обов'язкові три частини:

- 1) теза - основне твердження, чітко сформульована думка;
- 2) докази, аргументи, що підтверджують висунуту тезу;
- 3) висновок, що випливає з доказів (узагальнення).

Висловлювання усіх трьох типів бувають різних видів:

Розповідь має такі різновиди: *власне розповідь (оповідання), повідомлення, відповідь, перелік, найменування, оголошення*. Кожний з цих видів має в свою чергу підвиди. Так, у повідомленні розрізняємо власне повідомлення, звіт, інформацію, рапорт, донесення, сповіщення та ін. Власне повідомлення - це розгорнута відповідь на питання (найчастіше відповідь на уроках по вивченому матеріалу). Інформація або звіт - це насамперед виклад фактичного матеріалу, аналіз повідомлюваних даних, визначення завдань на майбутнє.

Описи діляться на пейзажні, портретні, описи інтер'єру, характеристики людини, предметів, явищ. В описі предмета говориться про предмет ("дане") та його ознаки ("нове"), в описі місця - про предмети ("нове") та їх місцезнаходження ("дане"), в описі стану людини про людину ("дане") та її стан ("нове"). В описі "оцінка дійсності" мова йде про предмети, явища, події ("дане") та їх оцінку ("нове").

Роздуми теж бувають різних видів:

- індуктивні (від часткового, конкретного до загального) і дедуктивні (від загальних положень до конкретних висновків),
- роздум-твердження (доказ істинності висунутої тези) і роздум-спростування, заперечення (доказ помилковості, хибності висунутої тези),
- роздум з прямими доказами (справедливість висунутої тези безпосередньо обґрунтовується доводами)
- роздум з доказом від протилежного (істинність основної тези доводиться шляхом спростування передбачуваної тези, протилежної тій, що доводиться).

ТИПИ МОВЛЕННЯ

Назви типів мовлення	На яке питання дається відповідь у висловлюванні	Про що говориться у висловлюванні	Основні частини висловлювання
Розповідь	що робить особа або предмет?	Про дії, події	Початок дії (події), її розвиток і завершення
Опис	яким є предмет або особа?	Про ознаки предмета, особи	Загальне враження, окремі ознаки, деталі
Роздум	чому предмет або особа така?	Про причини ознак та дій	Теза (думка, яка доводиться), аргументи (докази), висновок

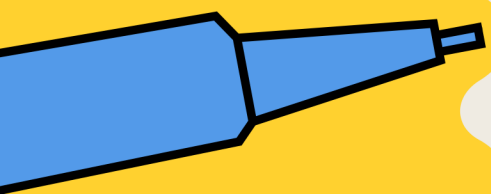
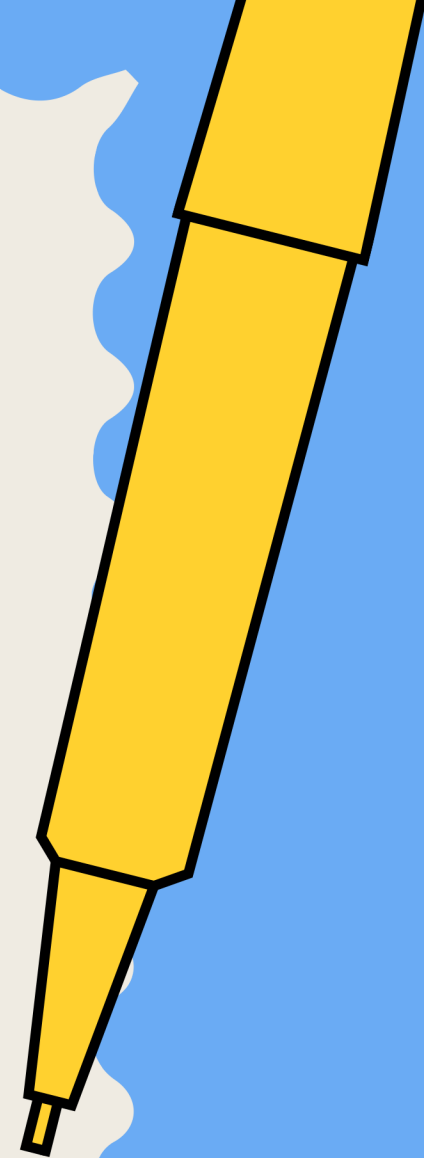
Особливості лексики офіційно-ділового стилю

Офіційно-діловий стиль (ОДС) - функціональний різновид мови, який служить для спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю. Основне призначення - регулювати ділові стосунки в зазначених вище сферах та обслуговувати громадянські потреби людей у типових ситуаціях. ОДС має певні ознаки, які зумовлені нормами загальнолітературної української мови. Головні з них такі:

- використання слів тільки у прямому значенні;
- вживання усталених форм і мовних зворотів;
- точність, ясність, стислість викладу думки;
- прямий порядок слів у реченні;
- уникнення розмовних, емоційно забарвлених слів та висловів;
- додержання норм сучасної літературної мови, недопущення калькування, змішування мов;
- використання спеціальної термінології.

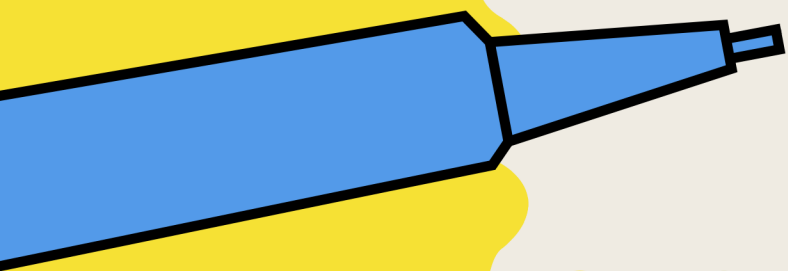
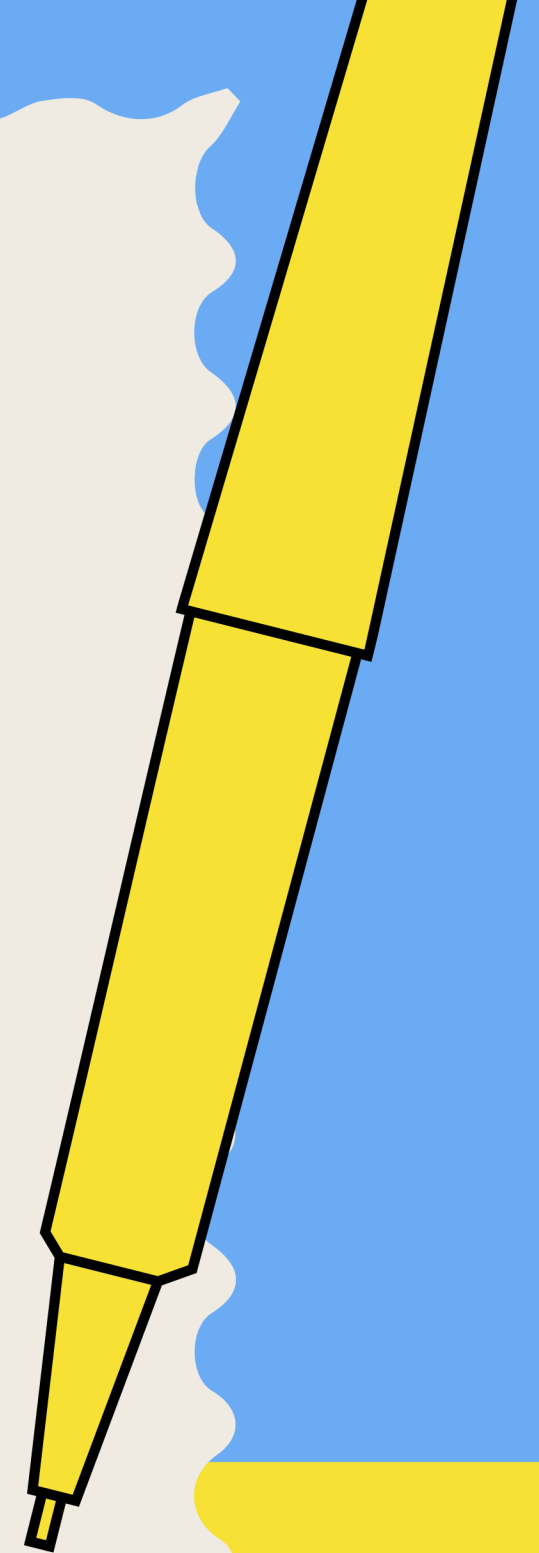
Специфіка ОДС полягає у певних стильових рисах, що притаманні лише йому, а саме:

- нейтральний тон викладу змісту лише у прямому значенні;
- точність та ясність поєднані з лаконічністю, стислістю й послідовністю викладу фактів;
- документальність, наявність реквізитів;
- наявність усталених одноманітних мовних зворотів, висока стандартизація тексту;
- сувора регламентація тексту (параграфи, пункти, розділи, абзаци).

ПІДСТИЛІ ОФІЦІЙНО – ДІЛОВОГО СТИЛЮ:

- ✗ - дипломатичний (використовують у політиці та міжнародних стосунках);
- ✗ - законодавчий , або юридичний (застосовують у юриспруденції, судочинстві);
- ✗ - адміністративно – канцелярський (у справочинстві).

Thank you!

